

**Перелік вибірових навчальних дисциплін для вивчення здобувачами
вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр» 2018 року набору у 1-му
семестрі 2018-2019 н.р.:**

ЗК	ФК	Назва навчальної дисципліни
3, 7, 10	5, 8, 14	Основи правознавства
3, 11, 12	6, 12	Політична психологія
3, 4, 6, 7, 9, 12	2, 5, 13, 15	Політико-психологічні передвиборні та виборчі технології
6, 10	7, 11	Фізична культура

Примітка: із запропонованого переліку вибрати 2 навчальні дисципліни

ОСНОВИ ПРАВОЗНАВСТВА

Предметом вивчення навчальної дисципліни є правові відносини, що складаються з приводу виконання органами публічної, насамперед державної влади та місцевого самоврядування, своїх виконавчо-розпорядчих функцій.

Міждисциплінарні зв'язки: Навчальна дисципліна «Основи правознавства» є складовою циклу професійної підготовки фахівців освітнього ступеня «бакалавр» за спеціальністю «Психологія». Для успішного вивчення даного курсу ЗВО 1 курсу необхідна наявність знань, які вони отримали з базових суспільних (соціальних) та природничих наук. Дана навчальна дисципліна має структурно-логічні зв'язки з предметами «Теорія держави і права», «Конституційне право» та ін.

Мета вивчення дисципліни — формування психолога з освітньо-кваліфікаційним рівнем вищої освіти «бакалавр», прищепленні ЗВО навчальних закладів МВС України необхідного комплексу знань, вмінь і навичок, необхідних для професійного виконання службових обов'язків.

Завданням навчальної дисципліни є: вивчення загальних положень, що регулюють діяльність органів виконавчої влади в Україні; формування системи знань в правових питаннях діяльності органів виконавчої влади в Україні, заснованих на науково-теоретичних положеннях і чинному законодавстві; розвинути вміння всебічно оцінювати соціально-політичні процеси у сфері виконавчої влади в Україні і давати їм відповідну правову характеристику; вміння використовувати зміст діючих в Україні законів і підзаконних актів управління в практичній діяльності.

Інформаційний обсяг дисципліни. Державне управління і виконавча влада в Україні. Адміністративне право як галузь права і як наука. Правові норми. Правові відносини. Державна служба та державні службовці як суб'єкти права. Форми та методи державного управління. Законність і дисципліна у сфері виконавчої влади. Правопорушення. Відповідальність. Провадження в справах про звернення громадян.

ПОЛІТИЧНА ПСИХОЛОГІЯ

Предметом вивчення навчальної дисципліни є психологічні аспекти функціонування політичної сфери суспільства.

Міждисциплінарні зв'язки: загальна психологія, соціальна психологія, політологія, філософія, соціологія, етнологія, культурологія, педагогіка, екологія, демографія та ін.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Політична психологія» є: надання майбутньому фахівцю достатнього обсягу знань з політичної психології як науки про психологічні компоненти політичної життєдіяльності суспільства, що формуються і виявляються на рівні політичної свідомості соціальних суб'єктів та реалізуються в їхніх конкретних політичних діях, розкриття її зв'язку із природничо-науковими дисциплінами, чітких уявлень щодо інтелектуальних та психолого-політичних передумов її формування, факторів та чинників еволюції, усвідомлення близьких та віддалених тенденцій розвитку.

Вивчення політичної психології дасть змогу здобувачам вищої освіти освітнього ступеня бакалавр отримати необхідні знання про об'єкт, предмет та методологію, суть, основні напрями досліджень, зміст та особливості вчень, концепцій, технологій і методів політичної психології, її місце та роль у вітчизняній та світовій психологічній науці. Формування у майбутніх психологів наукового світогляду з психологічних аспектів функціонування і розвитку політичної сфери суспільства та його політичних інститутів, розуміння ролі та місця фахівців психології щодо їх діяльності, високої компетентності з аналізу психологічних й психолого-політичних процесів та явищ і відповідних функціональних знань, навиків та вмінь.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни «Політичної психології» є:

1. формування вміння на теоретичному і практичному рівні працювати самостійно, застосовувати набуті знання, навички і уміння у професійній діяльності;

2. набуття умінь щодо аналізу психолого-політичних процесів і явищ, формулювання висновків, узагальнень, прогнозів та рекомендації щодо їх розв'язання.

3. формувати уявлення про соціально-психологічну значимість і зумовленість суті, специфіки та особливостей професійної діяльності в контексті політичної реальності;

4. вчити мислити на високому пізнавальному рівні, адекватно розуміти та оцінювати психолого-політичні явища, процеси і фактори.

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни: Історія психолого-політичної думки. Політична психологія як наука. Політична свідомість. Психологічні аспекти політичної культури. Психологія політичної соціалізації. Психологія політичної діяльності. Психологія груп в політиці. Психологія політичного лідерства. Психологія політичної еліти. Психологія політичної влади. Психологія національно-етнічних спільнот. Психологія стихійної масової поведінки. Психологія політичного конфлікту. Психологія політичного тероризму. Психологія політичної корупції. Психологія маніпулювання політичного впливу. Психологія політичної комунікації. Практична політична психологія.

ПОЛІТИКО-ПСИХОЛОГІЧНІ ПЕРЕДВИБОРНІ ТА ВИБОРЧІ ТЕХНОЛОГІЇ

Предметом вивчення навчальної дисципліни є психологічні особливості сучасного застосування виборчих технологій з аналізом побудови раціональної стратегії процесу комунікації між кандидатом та електоратом. Комунікативний процес має стати постійним. На зміну масовим «викидам» інформації з усіх медіаносіїв, має прийти продумана стратегія побудови діалогу між лідером та громадськістю.

Міждисциплінарні зв'язки: основою для вивчення «Політико-психологічних передвиборних та виборчих технологій» є знання з навчальних дисциплін: «Психологія творчості», «Соціальна психологія», «Загальна психологія», «Економічна психологія», «Соціологія праці», в подальшому знання використовуються при вивченні навчальних дисциплін «Профорієнтація та профвідбір», «Застосування інноваційних технологій у психології», «Психодіагностика», «Психологія праці», «Психологія особистості», «Психологічна експертиза в різних галузях психології».

Метою викладання навчальної дисципліни «Політико-психологічні передвиборні та виборчі технології» є аналіз застосування ефективних виборчих технологій та політичної реклами. Матеріал дає розуміння основних принципів, які реалізуються в процесі становлення політичного лідера, а також виокремлює універсальні методи та моделі політиків у процесі комунікації з електоратом, коли виділяються «найефективніші» для електорату переваги. Саме з їх використанням важливо працювати над створенням ефективних каналів комунікації політичного лідера та електорату.

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни: Вибори як один із видів «політичних продажів». Зміст основні закони, методи, технології створення комунікаційного поля, де можна найкращим чином подати усі переваги «політичного товару». Основні способи виборчої технології. Технологія – як сукупність способів обробки чи переробки матеріалів, виготовлення виробів, проведення виробничих операцій. Виборчі технології – специфічні прийоми організації виборчих кампаній. Виборчі технології як одним із видів політичних технологій. Особливості встановлення комунікативних зв'язків між політиками та електоратом. Роль та значення PR та політичної реклами. Політична реклама – це погляд на кандидата з позиції маркетингового підходу. Зміст поняття «виборчі технології», сучасні підходи до його інтерпретації. Аналіз різновидів сучасних виборчих технологій на основі досвіду сучасної України. Прикладна політологія, яка займається дослідженням, прогнозуванням конкретних політичних подій, надає можливості суб'єктам політичної діяльності за допомогою технологій досягати поставлених завдань.

ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА

Предметом вивчення навчальної дисципліни є соціально-виховний процес цілеспрямованого систематичного впливу на людину фізичними вправами, натуральними силами природи, гігієнічними факторами з метою зміцнення здоров'я, розвитку рухових якостей, вдосконалення морфологічних та функціональних можливостей, формування та покращення головних життєво важливих рухових навичок та вмінь, а також пов'язаних з ними знань, забезпечення готовності людини до активної участі в суспільному, виробничому та культурному житті.

Метою викладання навчальної є послідовне перманентне формування фізичної культури особистості, виховання здорової, всебічно розвинутої, досконалої людини – будівника суспільства в якому вона живе, готової до праці

та захисту своєї Батьківщини, виховання морально-вольових якостей та потреби у здоровому способі життя, використання здобутих цінностей фізичної культури у особистій, громадянській, професійній діяльності та в сім'ї.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни є формування наступних умінь:

- уміти використовувати у своїй практичній діяльності набуті знання основних теоретичних положень з фізичного виховання;
- уміти розвивати загальні фізичні якості за допомогою різновидів вправ легкої атлетики (біг, стрибки, метання та ін.);
- уміти виконувати техніко-тактичні прийоми із спортивних ігор (футбол, волейбол, настільний теніс, баскетбол, шахи);
- уміти виконувати базові комплекси оздоровчої гімнастики;
- уміти планувати фізичне навантаження і здійснювати самоконтроль фізичного стану;
- уміти застосовувати комплекси фізичних вправ для підвищення ефективності праці з урахуванням особливостей прикладно-професійної фахової діяльності.

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни: Фізична культура і система фізичного виховання у вищому навчальному закладі. Основи гігієни і здорового способу життя. Легка атлетика. Гімнастика. Оздоровче і прикладне значення занять фізичною культурою і спортом. Волейбол. Баскетбол. Основи розвитку та вдосконалення фізичних якостей. Методи фізичного виховання. Основи раціонального харчування при різноманітних видах і умовах праці та особливостях життєдіяльності.

Перелік вибіркових навчальних дисциплін для вивчення здобувачами вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр» 2018 року набору у 3-му семестрі 2019-2020 н.р.:

ЗК	ФК	Назва навчальної дисципліни
1, 3, 11	15	Соціологія
1, 2, 5, 8, 10, 11	2, 5, 10, 15	Психологія статі

Примітка: із запропонованого переліку вибрати 1 навчальну дисципліну

СОЦІОЛОГІЯ

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Соціологія» є ознайомлення здобувачів вищої освіти з суспільством як системним утворенням, характеристика сутності його структурних елементів, особливості взаємозв'язку між ними. Значна увага приділяється визначенню ролі людського потенціалу в суспільстві, проблемам взаємовідносин людини та соціуму, шляхів гармонізації цього процесу зокрема засобами психології. Засвоюючи світовий досвід соціології, здобувач вищої освіти звертається до проблем власного суспільства, з позицій соціологічної та психологічної наук оцінює причини негативних явищ, виробляє власне ставлення до них і спрямовує зусилля на пошук шляхів удосконалення соціальних відносин.

Міждисциплінарні зв'язки: Програма навчальної дисципліни «Соціологія» тісно пов'язана з іншими теоретичними і практичними навчальними дисциплінами, які пропонуються для вивчення в межах бакалаврської програми з психології: філософією, політологією, історією, культурологією, соціальною психологією, політичною психологією, експериментальною психологією, гендерною психологією, психологією девіантної поведінки та іншими навчальними навчальними дисциплінами.

Мета навчальної дисципліни: ознайомлення здобувачів вищої освіти з основами соціології як науки, формування у майбутніх фахівців (бакалаврів) системи знань з питань сучасної соціальної системи суспільства; виховання освіченої особистості, здатної орієнтуватися в сучасних соціальних явищах і подіях.

Завдання навчальної дисципліни: формування у здобувачів вищої освіти соціологічного світогляду щодо розкриття соціальних явищ і процесів, які пронизують соціальні взаємодії людей у різних вимірах суспільного життя та повсякденності; розвиток уміння послуговуватися категоріальним апаратом соціології, її методами дослідження, а також теоретичними та концептуальними напрацюваннями.

Програма навчальної дисципліни:

Тема 1. Соціологія як наука про суспільство.

Тема 2. Історія становлення та розвитку соціології.

Тема 3. Суспільство як соціальна система. Соціальна структура суспільства.

Тема 4. Соціальна стратифікація і соціальна мобільність.

Тема 5. Соціальні процеси і соціальні зміни.

- Тема 6. Особистість у системі соціальних зв'язків.
- Тема 7. Методологія, методика і техніка соціологічного дослідження.
- Тема 8. Соціологічний аналіз соціальних інститутів культури, освіти та науки.
- Тема 9. Соціологія політики.
- Тема 10. Соціологічний аналіз релігійних та національно-етнічних відносин суспільства.
- Тема 11. Правові відносини та правова поведінка як об'єкт соціологічного аналізу.
- Тема 12. Соціологія конфлікту.
- Тема 13. Соціологія сім'ї та молоді. Гендерна соціологія.
- Тема 14. Економічна соціологія. Соціологія праці і управління.
- Тема 15. Соціологія безпеки як спеціальна соціологічна теорія.

ПСИХОЛОГІЯ СТАТІ

Мета навчальної дисципліни: розкрити закономірності функціонування індивіда як статевої істоти крізь призму психологічних знань.

Завдання навчальної дисципліни: ознайомити здобувачів із особливостями формування людської статі в онтогенезі, стадіями та основними теоріями становлення статевої ідентичності, причинами та наслідками порушення статевої ідентифікації; сформулювати систему уявлень про психологічні відмінності статей та їх врахування у міжособистісному спілкуванні та професійній діяльності; розкрити соціально-психологічні аспекти людської сексуальності, основні форми статевого життя людини у нормі та патології; з'ясувати психологічні чинники адекватного статевого виховання дітей у різні вікові періоди.

Програма навчальної дисципліни:

- Тема 1. Стать людини та особливості її формування.
- Тема 2. Теорії становлення статевої ідентичності.
- Тема 3. Статева ідентифікація. Стадії становлення статевої ідентичності.
- Тема 4. Психологічні відмінності чоловіків і жінок.
- Тема 5. Причини та наслідки порушення статевої ідентифікації. Психологічні аспекти гомосексуальності людини.
- Тема 6. Соціально-психологічні аспекти людської сексуальності.

Тема 7. Статева просвіта і статеve виховання: психологічні аспекти.

Тема 8. Статевий вимір людської сексуальності.

Тема 9. Вплив школи, однолітків, ЗМІ на процес статеворольової диференціації особистості.

Тема 10. Основні форми статевого життя людини у нормі та патології.

Тема 11. Психологічні чинники адекватного статевого виховання дітей у різні вікові періоди.

Тема 12. Дослідження чоловічої та жіночої психіки.

Тема 13. Аналіз статевої поведінки на рівні соціуму.

Тема 14. Статеві схеми поведінки, їх походження.

Тема 15. Вплив різних стилів виховання на формування особистості. Різниця у стилі виховання дівчаток і хлопчиків.

Перелік вибірових навчальних дисциплін для вивчення здобувачами вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр» 2018 року набору у 6-му семестрі 2020-2021 н.р.:

ЗК	ФК	Назва навчальної дисципліни
2, 4, 7, 10	2, 4, 13	Психологічна експертиза в різних галузях психології
2, 7, 9	2, 4, 12, 13	Практикум з психокорекції
2, 7	1, 10, 13	Психологія спорту
1, 9, 10	3, 15	Психологія розвитку

Примітка: із запропонованого переліку вибрати 2 навчальні дисципліни

ПСИХОЛОГІЧНА ЕКСПЕРТИЗА В РІЗНИХ ГАЛУЗЯХ ПСИХОЛОГІЇ

Міждисциплінарні зв'язки: Навчальна дисципліна має структурнологічні зв'язки з навчальними дисциплінами: «Психологія особистості», «Вікова

психологія», «Психодіагностика», «Юридична психологія», «Основи психокорекції».

Мета навчальної дисципліни: забезпечити отримання майбутніми психологами психологічних знань про психологічну експертизу в різних галузях психології, у тому числі практичних її аспектів; ознайомити здобувачів вищої освіти з основними питаннями психологічної експертизи, технологією її підготовки та проведення; розширити діапазон теоретичних знань здобувачів вищої освіти з основних проблем, напрямків і методів психологічної експертизи без знання яких неможлива підготовка сучасних висококваліфікованих кадрів.

Завдання навчальної дисципліни: отримати знання про теоретико-методологічні основи психологічної експертизи в різних галузях психології; засвоїти основні поняття, які використовуються у психологічній експертизі в різних галузях психології; **вивчити** різні види психологічної експертизи в різних галузях психології; розуміти особливості проведення психологічної експертизи в різних галузях психології; **вміти** застосовувати різні методики при проведенні психологічної експертизи в різних галузях психології; навчитися здійснювати психологічну експертизу в різних галузях психології.

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни: Зміст і значення психологічної експертизи в різних галузях психології; Галузі застосування психологічної експертизи; Трудова психологічна експертиза; Психологічна експертиза соціально-психологічного клімату організації; Судово-психологічна експертиза; Судово-психологічна експертиза емоційних станів; Психологічна експертиза осіб з психосоматичними розладами та потерпілих у справах про сексуальні злочини; Судово-психологічна експертиза неповнолітнього правопорушника.

ПРАКТИКУМ З ПСИХОКОРЕКЦІЇ

Предметом вивчення навчальної дисципліни є принципи та методи надання психологічної допомоги клієнтам різного типу, а також формування професійної ідентичності та дослідження ролі практичного психолога у стосунках з клієнтами.

Міждисциплінарні зв'язки: «Психологія особистості» (К. Роджерс і перспектива центрування на людині; повноцінно функціонуюча особистість; герменевтика; З. Фройд та психоаналіз), «Основи психокорекції» (методи гештальт-психокорекції; принципи психокорекції), «Загальна психологія» (формування особистості; особливості формування характеру; психічні процеси,

стани та властивості), «Психодіагностика» (психодіагностичні методики; практичні діагностичні задачі), «Історія психології» (етапи формування психології як науки; історія розвитку вітчизняної психології).

Метою викладання навчальної дисципліни «Практикум з психокорекції» є надання майбутнім практичним психологам необхідних теоретичних знань про особливості різних підходів, шкіл та методів психологічної корекції, власний практичний досвід й уміння використовувати методи оперативної діагностики і психологічної корекції в залежності від ситуації, клієнта, проблеми та власних ресурсів.

Основними **завданнями** навчальної дисципліни «Практикум з психокорекції» є: навчитися активно взаємодіяти та впливати на психіку особистості, враховуючи її потенційні, вікові та індивідуальні психологічні особливості; ознайомити майбутніх спеціалістів з основними підходами до індивідуальної та групової психокорекційної роботи; озброїти здобувачів вищої освіти (ЗВО) знаннями та вміннями застосовувати загальні та спеціальні техніки психологічної корекції; сформувати готовність ЗВО до психокорекційної роботи як однієї з найбільш важливих галузей роботи психолога; допомогти ЗВО набути компетентність у роботі з різними запитами клієнтів.

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни: базові навички психокорекції; складні навички психокорекції; структурні складові психокорекційного процесу; сугестивні методи психокорекційного впливу; глибинно-психологічні техніки психокорекційного впливу; гуманістична парадигма на прикладі клієнт-центрованого підходу К. Роджерса; феноменологічна школа в психологічній практиці на прикладі гештальт-підходу; техніки когнітивно-біхевіоральної психокорекції; проєктивний малюнок у психокорекції; проєктивні (асоціативні) карти в психокорекції; Казкотерапія; формування навичок психологічної допомоги клієнтам, що переживають гостре горе; застосування психокорекційних технік у роботі з депресивними клієнтами; використання прийомів кризової терапії під час надання допомоги суїцидентам; вироблення навичок психологічної допомоги клієнтам з реакціями страху та фобіями; вироблення навичок психологічної допомоги узалежненим клієнтам; застосування психокорекційних технік у роботі з психосоматичними клієнтами; формування навичок психологічної допомоги клієнтам, що пережили насилля; прийоми формування та розвитку навичок соціально-психологічної компетентності; формування навичок самопрезентації та публічних виступів; вироблення стратегій ефективної поведінки в конфліктних ситуаціях;

вироблення навичок нейтралізації маніпулятивних впливів; корекція ілюзорних уявлень взаємодії зі світом; психокорекція труднощів, що виникають на етапі укладання шлюбу; психокорекція труднощів, що виникають на етапі появи першої та наступних дітей; психокорекція труднощів, що виникають на етапі зрілої сім'ї; психокорекція труднощів, що виникають на етапі порожнього гнізда; психокорекція труднощів, що виникають на етапі втрати одного з членів сім'ї; психокорекція труднощів, що пов'язані з розлученням. Психокорекція неповних сімей; техніки проведення бесіди з батьками та оточенням дітей, які повинні проходити психокорекцію; розпізнавання та особливості роботи з різними моделями батьківсько-дитячих стосунків; типові проблеми звернення батьків до психолога щодо їх дитини; інші проблеми роботи психолога з дітьми; технологія складання психокорекційних програм та оцінка їх ефективності; складання програм по роботі із розвитку та психокорекції психічних процесів; складання програм по роботі із особистісними проблемами; складання програм по роботі із труднощами у міжособистісній взаємодії; складання програм по гармонізації сімейних та подружніх стосунків; складання програм по роботі з дітьми та підлітками.

ПСИХОЛОГІЯ СПОРТУ

Предметом вивчення навчальної дисципліни є особливості спортивної діяльності, емоційна та когнітивна сфери спортсмена, психологічна підготовка спортсменів, психічна регуляція в спорті, діяльність тренерів та спортивних суддів.

Міждисциплінарні зв'язки. Для освоєння дисципліни здобувачі вищої освіти використовують знання, вміння і навички, сформовані в ході вивчення дисциплін «Загальна психологія», «Вікова психологія», «Гендерна психологія», «Анатомія», «Диференціальна психологія», «Психодіагностика», «Психологія здоров'я».

Метою вивчення дисципліни є: формування цілісного уявлення про психологію фізичного виховання та спорту як розділу психологічної науки, що розглядає психологічні особливості особистості спортсмена, особливості та специфіку психологічної підготовки спортсменів, а також основи психічної регуляції в спорті.

Основними завданнями вивчення дисципліни є засвоєння здобувачами вищої освіти таких питань, як основні етапи розвитку психології фізичного

виховання і спорту; оволодіння методикою психологічного забезпечення фізкультурно-спортивних занять з різними групами населення а також методикою психологічного супроводу і психологічної підготовки спортсменів; опанування методами організації психорегуляції і психогігієни у фізичному вихованні і спорті, використання засобів фізичної культури і спорту та психогігієни з метою покращення здоров'я та рухової підготовленості, як складових ефективною професійної діяльності.

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни. Психологія спорту як галузь психологічних знань. Історіогенез психології спорту. Особливості спортивної діяльності. Мотиваційна сфера спортсмену та її прояв у спортивній діяльності. Емоційно-вольова сфера спортсмена та її прояв у спортивній діяльності. Інтелектуально-когнітивна сфера спортсмену та її прояв у спортивній діяльності. Психомоторна сфера спортсмену та її прояв у спортивній діяльності. Індивідуально-особистісні особливості спортсменів та їх прояв у спортивній діяльності. Система психологічного відбору спортсменів. Психологічна підготовка спортсменів. Психологічні основи фізичної, технічної та тактичної підготовки спортсменів. Основи психічної регуляції в спорті. Психологія діяльності тренерів, спортивних суддів. Психологічні особливості спортивного колективу. Спортивна команда як вид малої групи.

ПСИХОЛОГІЯ РОЗВИТКУ

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Психологія розвитку» є забезпечення майбутніх психологів теоретичними знаннями з основ психології розвитку, озброєння здобувачів вищої освіти знаннями психологічних закономірностей розвитку особистості та його аномалій на різних етапах онтогенезу, а також здійснення практичної підготовки здобувачів вищої освіти для роботи з людьми різних вікових категорій.

Міждисциплінарні зв'язки: викладання навчальної дисципліни «Психологія розвитку» ґрунтується на знаннях здобувачів вищої освіти із: «Загальної психології», «Історії психології», «Вікової психології», «Психодіагностики», «Психології особистості», «Конфліктології», «Психокорекції», «Анатомії ЦНС», «Фізіології ЦНС», «Психофізіології», «Психології праці», «Інженерної психології» та ін.

Мета ознайомити здобувачів вищої освіти з основними поняттями і категоріями психології розвитку; висвітлити факти і закономірності психічного

розвитку функцій, психологічні особливості дітей раннього, дошкільного, молодшого шкільного, підліткового та юнацького віку, психологію людей зрілого та похилого віку; здійснення практичної підготовки майбутніх психологів для роботи з людьми різних вікових категорій.

Основні завдання навчальної дисципліни:

- сформувати уявлення про предмет і понятійний апарат психології розвитку;
- ознайомити здобувачів вищої освіти із основними поняттями, принципами, концепціями психології розвитку;
- виробити у здобувачів вищої освіти низку умінь і навичок застосування набутих знань у практичних сферах своєї діяльності, активізувати особистісний та творчий потенціал майбутнього фахівця.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти повинні знати:

а) на ознайомчо-орієнтованому рівні:

- основні напрями, школи і концепції сучасної психології розвитку;
- методи психології розвитку;
- психічні стани людини у різновікових періодах;
- психологічні проблеми навчання і виховання;
- ненормативний і ненормальний розвиток людини;
- емоційний розвиток у різні вікові періоди;
- розвиток психіки та центральної нервової системи людини;

б) на понятійно-аналітичному рівні:

- сутність і зміст психіки людини у різному віці;
- особливості прояву і протікання психічних процесів у різні вікові періоди;
- формування і прояв психічних властивостей людини;
- джерела людської активності й творчості;
- механізми розвитку психіки з народження до смерті;
- існування і прояв зовнішнього та внутрішнього психічного;
- психологічні аспекти мови та мовлення залежно від віку;
- зміст і значення кожної психологічної підструктури особистості в її житті й діяльності людини;
- сутність психічної норми і відхилення від неї;
- професійні вікові й статеві особливості емоційно-почуттєвої сфери людини;

- характеристику різних психічних станів у кожному віковому періоді;
- сутність соціалізації, психічної регуляції та психічного захисту особистості;

- психологічні аспекти діяльності, мови та мовлення.

в) на продуктивно-синтетичному рівні:

- механізми психічного відображення залежно від віку;
- механізми емоцій і почуттів, їх вираження у різновікових періодах;
- засоби розвитку психіки;
- сутність психічного, його трансформацію залежно від віку;
- зміст психічних властивостей людини;
- вияви психічних станів людини;
- функції та роль емоцій в поведінці й діяльності людини;
- вплив емоцій та почуттів на поведінку й діяльність людей;
- загальні та спеціальні здібності людини;
- структуру характеру, його вираження та акцентуації;
- потребнісно-мотиваційну сферу людини;
- свідомість і самосвідомість особистості;
- залежність психічних станів від психічних процесів і властивостей людини;
- механізми і засоби психічної регуляції особистості;
- психологічні аспекти процесу соціалізації особистості, її поведінки, психологічного захисту та формування саногенного потенціалу;
- ознаки психологічного здоров'я особистості.

вміти:

а) на предметно-практичному рівні:

- розрізняти різні психічні явища і факти;
- підбирати відповідні методики й тести для оцінки тих чи інших психічних явищ у житті людини, її властивостей і станів;
- оцінювати особливості психічних пізнавальних процесів, психічних властивостей та станів особистості;
- розробляти психічні заходи щодо розвитку в особистості психічних пізнавальних процесів, у тому числі пам'яті, мислення та уяви залежно від віку;
- оцінювати здібності людини та розробляти заходи щодо їх розвитку враховуючи вікові характеристики;
- оцінювати різні грані особистості;
- виявляти емоції та почуття людей різних вікових категорій;

- управляти своїми емоціями;
- знати всі засоби експресії, вираження емоцій у мові, характеристику й ознаки всіх емоцій та почуттів; вплив емоцій на зміну фізіологічних і психофізичних параметрів людини;
- виявляти емоційні властивості людини;
- виявляти види емоційної поведінки в спілкуванні з людьми різного віку;
- формувати волю та вольові якості особистості;
- виявляти здібності особистості та розробляти шляхи їх розвитку;
- виявляти мотивацію людини та знати вікову різницю;
- визначити конкретні психічні стани людини;
- розробляти та застосовувати механізми соціалізації, психічної регуляції і психічного захисту особистості;
- здійснювати психологічний аналіз діяльності;
- оцінювати ступінь психічного здоров'я й тип кризи особистості, розробляти заходи щодо покращення й подолання кризи;
- визначати засоби формування гармонії особистості, її психічної стійкості та високого саногенного потенціалу.

б) на предметно-розумовому рівні:

- аналізувати психічні явища і процеси, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між ними, виявляти їх тенденції, шляхи розвитку щодо людей різного віку; тенденції розвитку у конкретній ситуації та на первному віковому періоді;
- знаходити адекватні засоби впливу на людську психіку з метою зміни тих чи інших психічних явищ та утворень;
- виявляти чинники розвитку психіки та її аномалії;
- встановлювати зв'язки між формами поведінки (реакціями) людини і її емоціями; причинно-наслідкові зв'язки між цілями і мотивами особистості; причинно-наслідкові зв'язки між процесом соціалізації, ступенем розвитку особистості, її конкурентоспроможністю і фактами девіантної поведінки, депривації та порушеного психічного здоров'я та розвитку;
- розуміти емоції і почуття інших людей; вікові, професійні, статеві й патологічні особливості емоційно-почуттєвої сфери особистості; вольові процеси; особливості розвитку різних здібностей у залежності від умов; механізми регуляції психомоторних дій;

➤ аналізувати різні аспекти соціалізації, психічної регуляції і психічного захисту особистості; причини виникнення різних криз особистості в сучасному суспільстві та визначити засоби їх подолання; чинники, які впливають на розвиток особистості, формування її високого саногенного потенціалу, активності й здатності до самоуправління та саморегулювання;

➤ аналізувати й оцінювати ті чи інші види діяльності працівників освіти, вчених-психологів;

➤ аргументовано доводити свою думку, робити об'єктивні висновки;

➤ використовувати набуті знання у практичній трудовій діяльності, давати самооцінку та визначати свої життєві перспективи.

в) на знаково-практичному рівні:

➤ фіксувати психічні явища і факти за допомогою різних засобів;

➤ вміти визначати відповідно до віку психологічні проблеми та проблеми пов'язані із затримкою розвитку особистості.

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни:

Психологія розвитку як галузь психологічної науки.

Психологія розвитку у період раннього дитинства.

Психологія розвитку дошкільника.

Психологія розвитку молодшого школяра (зрілого дитинства).

Особливості психічного розвитку дітей з порушеннями інтелектуального розвитку.

Психологія розвитку підлітка.

Психологія розвитку у період ранньої і зрілої юності.

Методи дослідження відхилень в особистісному розвитку у підлітковому віці та у період ранньої та зрілої юності.

Викривлений психічний розвиток.

Психологія розвитку у період ранньої дорослості.

Особливості психології розвитку дорослого віку.

Особливості психології розвитку у старості.

Перелік вибіркових навчальних дисциплін для вивчення здобувачами вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр» 2018 року набору у 7-му семестрі 2021-2022 н.р.:

ЗК	ФК	Назва навчальної дисципліни
5, 10	10, 15	Психологія впливу

3, 5, 7, 11, 12	10, 13	Практикум з психоконсультування
2, 7, 9	2, 4, 12, 13	Практикум з психокорекції
2, 7, 8	2, 5, 15	Практикум з психології особистості
3, 5, 10	3, 13	Психологія стресу
5, 7, 12	6, 13	Гендерна психологія
1, 9, 10	3, 15	Психологія розвитку
1, 3, 5	6, 10, 12	Основи психосоматики

Примітка: із запропонованого переліку вибрати 4 навчальні дисципліни

ПСИХОЛОГІЯ ВПЛИВУ

Предметом вивчення навчальної дисципліни є: основні механізми, моделі, чинники, закономірності та способи психологічного впливу, а також особливості протидії деструктивному впливу та маніпуляції.

Міждисциплінарні зв'язки: «Загальна психологія», «Соціальна психологія», «Вікова психологія», «Психологія особистості».

Метою викладання навчальної дисципліни «Психологія впливу» є формування у майбутніх психологів базових засад загального наукового розуміння психологічних закономірностей впливу, поглибленого розуміння механізмів взаємовпливів у взаємодії з іншими людьми, а також способам протистояння впливам, формування навичок і умінь для практичної роботи у галузі психології. Розвиток професійної мобільності, творчого розв'язання професійних завдань, компетентностей, необхідних для діяльності психолога-практика, як у індивідуальній діяльності, так і в груповій взаємодії.

Основними *завданнями* вивчення дисципліни «Психологія впливу» є: створення передумови для опанування здобувачами вищої освіти знань, умінь та навичок практичного використання методів та прийомів психологічного впливу, діагностування та протидії маніпулятивному впливу у професійній діяльності психолога.

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни. Загальна характеристика психологічного впливу. Навіювання та зараження як засоби психологічного впливу. Стимулювання до наслідування, як засіб психологічного впливу. Чутки, як засіб психологічного впливу. Самовисунення та формування прихильності як засоби психологічного впливу. Конструктивний психологічний вплив та

технології застосування. Зміст та методи конструктивного психологічного впливу. Психологічна характеристика міжособистісного впливу. Сугестивні технології маніпулятивного впливу Маніпуляція та захист від неї. Сучасні технології нейролінгвістичного програмування. Особливості здійснення сугестивного впливу в Інтернеті. Соціальний вплив групи на індивіда. Психологічна характеристика впливу стихійних груп на людину. Примус та напад як засоби психологічного впливу. Етнопсихологічні та вікові особливості як об'єкт впливу на поведінку масових рухів.

ПРАКТИКУМ З ПСИХОКОНСУЛЬТУВАННЯ

Предметом вивчення навчальної дисципліни є вивчення ролі та місця особистості консультанта, психолога-консультанта в процесі психологічного консультування та вплив професійної діяльності на нього та особистість клієнта.

Міждисциплінарні зв'язки: навчальна дисципліна «Практикум з психоконсультування» має міждисциплінарні зв'язки із такими навчальними дисциплінами як «Основи психологічного консультування», «Практикум з психології особистості», «Практикум з психології управління», «Практикум з психокорекції».

Метою навчальної дисципліни «Практикум з психоконсультування» є теоретичне вивчення та практичне відпрацювання вмінь та навиків проведення психологічного консультування з різними категоріями клієнтів та специфікою їх проблем.

Основними завданнями навчальної дисципліни «Практикум з психоконсультування» є ознайомлення та формування вмінь та навиків у здобувачів вищої освіти із різними видами психологічного консультування; техніками та напрямками психологічного консультування; із структурою та процесом проведення першої зустрічі з клієнтом; визначити систему цінностей консультанта-психолога; уміння застосовувати знання на практиці при визначені цілей психологічного консультування, відносно яких будуть сплановані дії в цьому процесі, усвідомити мету психологічного консультування, вміти поєднувати теорію особистості та практику консультування, навчитися використовувати техніки для ефективного психологічного консультування.

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни: Індивідуальне консультування. Сімейне консультування. Консультування у сфері освіти. Телефонне консультування. Ділове (бізнес) консультування. Клінічне консультування. Особистісно-орієнтоване консультування. Консультування

«складних» клієнтів, психотерапія в психологічному консультуванні даної категорії клієнтів.

ПРАКТИКУМ З ПСИХОКОРЕКЦІЇ

Предметом вивчення навчальної дисципліни є принципи та методи надання психологічної допомоги клієнтам різного типу, а також формування професійної ідентичності та дослідження ролі практичного психолога у стосунках з клієнтами.

Міждисциплінарні зв'язки: «Психологія особистості» (К. Роджерс і перспектива центрування на людині; повноцінно функціонуюча особистість; герменевтика; З. Фройд та психоаналіз), «Основи психокорекції» (методи гештальт-психокорекції; принципи психокорекції), «Загальна психологія» (формування особистості; особливості формування характеру; психічні процеси, стани та властивості), «Психодіагностика» (психодіагностичні методики; практичні діагностичні задачі), «Історія психології» (етапи формування психології як науки; історія розвитку вітчизняної психології).

Метою викладання навчальної дисципліни «Практикум з психокорекції» є надання майбутнім практичним психологам необхідних теоретичних знань про особливості різних підходів, шкіл та методів психологічної корекції, власний практичний досвід й уміння використовувати методи оперативної діагностики і психологічної корекції в залежності від ситуації, клієнта, проблеми та власних ресурсів.

Основними **завданнями** навчальної дисципліни «Практикум з психокорекції» є: навчитися активно взаємодіяти та впливати на психіку особистості, враховуючи її потенційні, вікові та індивідуальні психологічні особливості; ознайомити майбутніх спеціалістів з основними підходами до індивідуальної та групової психокорекційної роботи; озброїти здобувачів вищої освіти (ЗВО) знаннями та вміннями застосовувати загальні та спеціальні техніки психологічної корекції; сформувати готовність ЗВО до психокорекційної роботи як однієї з найбільш важливих галузей роботи психолога; допомогти ЗВО набути компетентність у роботі з різними запитами клієнтів.

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни: базові навички психокорекції; складні навички психокорекції; структурні складові психокорекційного процесу; сугестивні методи психокорекційного впливу; глибинно-психологічні техніки психокорекційного впливу; гуманістична парадигма на прикладі клієнт-центрованого підходу К. Роджерса;

феноменологічна школа в психологічній практиці на прикладі гештальт-підходу; техніки когнітивно-біхевіоральної психокорекції; проєктивний малюнок у психокорекції; проєктивні (асоціативні) карти в психокорекції; Казкотерапія; формування навичок психологічної допомоги клієнтам, що переживають гостре горе; застосування психокорекційних технік у роботі з депресивними клієнтами; використання прийомів кризової терапії під час надання допомоги суїцидентам; вироблення навичок психологічної допомоги клієнтам з реакціями страху та фобіями; вироблення навичок психологічної допомоги узалежненим клієнтам; застосування психокорекційних технік у роботі з психосоматичними клієнтами; формування навичок психологічної допомоги клієнтам, що пережили насилля; прийоми формування та розвитку навичок соціально-психологічної компетентності; формування навичок самопрезентації та публічних виступів; вироблення стратегій ефективної поведінки в конфліктних ситуаціях; вироблення навичок нейтралізації маніпулятивних впливів; корекція ілюзорних уявлень взаємодії зі світом; психокорекція труднощів, що виникають на етапі укладання шлюбу; психокорекція труднощів, що виникають на етапі появи першої та наступних дітей; психокорекція труднощів, що виникають на етапі зрілої сім'ї; психокорекція труднощів, що виникають на етапі порожнього гнізда; психокорекція труднощів, що виникають на етапі втрати одного з членів сім'ї; психокорекція труднощів, що пов'язані з розлученням. Психокорекція неповних сімей; техніки проведення бесіди з батьками та оточенням дітей, які повинні проходити психокорекцію; розпізнавання та особливості роботи з різними моделями батьківсько-дитячих стосунків; типові проблеми звернення батьків до психолога щодо їх дитини; інші проблеми роботи психолога з дітьми; технологія складання психокорекційних програм та оцінка їх ефективності; складання програм по роботі із розвитку та психокорекції психічних процесів; складання програм по роботі із особистісними проблемами; складання програм по роботі із труднощами у міжособистісній взаємодії; складання програм по гармонізації сімейних та подружніх стосунків; складання програм по роботі з дітьми та підлітками.

ПРАКТИКУМ З ПСИХОЛОГІЇ ОСОБИСТОСТІ

Предметом вивчення навчальної дисципліни є особливості мотивації та самомотивування, регуляції поведінки і діяльності особистості у різних життєвих ситуаціях, управління психічними станами, що забезпечуються успішний лайфменеджмент особистості.

Міждисциплінарні зв'язки: Навчальна дисципліна «Практикум з психології особистості» має структурно-логічні зв'язки з навчальними дисциплінами «Психологія особистості», «Загальна психологія», «Вікова психологія», «Практикум з психоконсультації», «Психологія девіантної поведінки» та ін.

Метою навчальної дисципліни «Практикум з психології особистості» є здобуття практичних навичок щодо особливостей впливу на процесі формування та розвитку особистості, прогнозування та корекції різних форм поведінки, що базуються на основі сучасних уявлень про психіку й психічне, фундаментальних положень психологічної науки про особистість і виходить із принципів професійно-діяльній спрямованості практичного психолога.

Завданнями навчальної дисципліни «Практикум з психології особистості» є усвідомлення ролі та місця мотивації в діяльності особистості, розробка основних методів та підходів до самомотивування, здобуття навичок самоуправління та саморегуляції, формування статевої самосвідомості та статевої культури, вироблення навичок регуляції поведінки, засвоєння моделей управління психічними станами, регуляції і контролю власним часом, формування меж особистісного простору, здобуття навичок формування власного життєвого стилю та успішних життєвих установок.

ПСИХОЛОГІЯ СТРЕСУ

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Психологія стресу» є наукові уявлення про стрес, його причини і наслідки, динаміку протікання, оцінку його рівня, головні напрями нейтралізації та управління ним, особливості професійного та травматичного стресу.

Міждисциплінарні зв'язки: викладання навчальної дисципліни «Психологія стресу» ґрунтується на знаннях здобувачів вищої освіти із: «Загальної психології», «Історії психології», «Вікової психології», «Психодіагностики», «Психології особистості», «Конфліктології», «Психокорекції», «Анатомії ЦНС», «Фізіології ЦНС», «Психофізіології», «Психології праці», «Інженерної психології» та ін.

Мета викладання навчальної дисципліни: формування й поглиблення знань про історію становлення даної дисципліни, висвітлення її основних проблем і сучасних тенденцій, також підготовка здобувачів вищої освіти до практичної експертної та корекційної роботи; визначення різних підходів до поняття стресу, причини виникнення, його форми, динаміка, оцінка;

продукування знань, умінь і практичних навичок щодо ефективних способів запобігання негативним наслідкам стресу, нейтралізації та управління стресом різними способами.

Основні завдання навчальної дисципліни:

- сформувані уявлення про предмет і понятійний апарат психології стресу;
- ознайомити здобувачів вищої освіти із концепціями вивчення психологічного стресу, причинами виникнення й формами прояву стресових і посттравматичних стресових станів, впливами стресу на успішність діяльності й здоров'я;
- визначити психологічні методи діагностики й корекції стресу та травматичного стресу в сучасних умовах.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти повинні знати:

а) на ознайомчо-орієнтованому рівні:

- сутність стресу, його основні трактування;
- фактори, що впливають на динаміку розвитку стресорних процесів;
- причини виникнення стресу;
- динаміку протікання стресових станів;
- особливості професійних стресів;
- методи оптимізації та управління стресом;

б) на понятійно-аналітичному рівні:

- динаміку нейрогуморально-гормональних процесів;
- особливості прояву і протікання психологічного стресу особистості;
- наявність ресурсів для подолання стресу;
- механізми дії подолання стресу;
- стійкість до стресу як особистісна якість людини;
- вплив особистісних якостей на подолання психічного стресу;
- діяльність людини щодо управління технікою подолання стресу;
- проблеми управління функціональним станом особистості;
- характеристику різних психічних станів людини;
- сутність зв'язку стресу та адаптації;
- психологічні аспекти стратегій подолання стресу;
- загальні та специфічні стратегії подолання стресу;
- прийоми індивідуальної та групової профілактики стресу;

в) на продуктивно-синтетичному рівні:

- механізм дії подолання стресу;
- основи медитації;
- зміст когнітивного реструктурування;
- сутність біологічного зворотнього зв'язку;
- прийоми індивідуальної профілактики стресу;
- ознаки психологічного здоров'я особистості;
- сутність раціонального харчування у запобіганні і подоланні стресу;
- значення фізичних вправ у запобіганні і подоланні стресу;
- значення активного відпочинку у запобіганні і подоланні стресу.

вміти:

а) на предметно-практичному рівні:

- прийоми індивідуальної та групової оцінки стану психологічного стресу;
- використовувати механізми психічного відображення, перероблення енергії та інформації, регулятивні, спонукальні, проектування, об'єктивації-розоб'єктивації у своїй практичній діяльності;
- підбирати відповідні методики й тести для оцінки важкості психологічного стресу;
- оцінювати особливості психічних станів особистості;
- розробляти психічні заходи щодо розвитку в особистості вмінь та навичок подолання стресу;
- оцінювати можливості людини щодо подолання стресу та розробляти заходи щодо їх розвитку;
- виявляти стресові емоції та почуття людей різних вікових категорій;
- управляти своїми емоціями;
- знати засоби експресії, вираження стресу у мові; характеристику й ознаки емоцій та почуттів;
- виявляти вплив стресу на зміну фізіологічних і психофізичних параметрів людини;
- виявляти види стресів в діяльності людини;
- формувати психічну стійкість особистості;
- виявляти вплив особистісних характеристик на розвиток психологічного стресу;
- виявляти вплив особистісних характеристик на подолання стресу;
- визначати конкретні психічні стани людини;

- розробляти та застосовувати механізми індивідуальної та колективної профілактики стресу;
- оцінювати ступінь психічної стійкості особистості, розробляти заходи щодо покращення психічного здоров'я особистості;
- оволодіти різними способами саморегуляції і техніками подолання стресу.

б) на предметно-розумовому рівні:

- аналізувати та встановлювати причинно-наслідкові зв'язки появи стресу, виявляти їх тенденції розвитку; різні аспекти соціалізації, психічної регуляції і психічного захисту особистості;
- виявляти психічні чинники впливу на психіку, що провокують появу стресу;
- аналізувати тенденції розвитку стресу у конкретній ситуації; а також чинники, які провокують психологічний стрес особистості; які сприяють формуванню високої психічної стійкості особистості;
- розуміти емоції і почуття інших людей; взаємозв'язок особистісних характеристик та особливостей людини з характеристиками протікання стресу;
- встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між особистісними властивостями людини та розвитком психологічного стресу, а також між формами поведінки (реакціями) людини і її емоційними станами;
- використовувати прийоми психічної саморегуляції;
- формувати навички саморегулювання шляхом опанування медитацією, аутогенним тренуванням;
- знаходити адекватні засоби профілактики і корекції станів психологічного стресу.

в) на знаково-практичному рівні:

- «читати» психодіагностичні методи, методики і тести, що використовуються при оцінці рівня стресу;
- фіксувати психічні явища і факти за допомогою різних засобів.

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни:

Тема 1. Стрес в історичному вимірі

Тема 2. Особливості адаптаційного синдрому

Тема 3. Причини виникнення стресу

Тема 4. Оцінка рівня стресу

Тема 5. Динаміка протікання стресу

Тема 6. Професійний стрес. Особливості травматичного стресу

Тема 7. Зменшення фізичного ефекту стресу

Тема 8. Зміна ставлення до проблеми

Тема 9. Активна взаємодія зі стресором та комплексні способи управління стресом.

ГЕНДЕРНА ПСИХОЛОГІЯ

Мета навчальної дисципліни: сприяння становленню спеціальної професійної компетентності психолога в області гендерної психології для вирішення практичних задач, пов'язаних з проблемами міжстатевих відносин.

Завдання навчальної дисципліни: формування у здобувачів вищої освіти уявлень про природу гендерних відмінностей, основні проблеми гендерної психології її категорії та методи; ознайомити з провідними сферами і способами застосування отриманих знань на практиці; ознайомити з основними етапами гендерної соціалізації, особливостями формування гендерних характеристик особистості.

Програма навчальної дисципліни:

Тема 1. Передумови становлення та розвитку гендерної психології.

Тема 2. Психологія статі та гендерні дослідження в психології.

Тема 3. Соціальні норми і гендерні відмінності.

Тема 4. Статеворольова диференціація. Гендерна ідентичність.

Тема 5. Роль сім'ї у формуванні гендерних відмінностей.

Тема 6. Поняття гендерної соціалізації особистості. Механізми проходження гендерної соціалізації

Тема 7. Вікові характеристики гендерної соціалізації.

Тема 8. Позасімейні джерела гендерної соціалізації. Вплив школи, однолітків, ЗМІ на процес гендерної соціалізації.

Тема 9. Негативна роль гендерних стереотипів.

Тема 10. Поняття маскулінності та фемінності. Андроґінність в універсалізації гендерних ролей.

Тема 11. Дослідження чоловічої та жіночої психіки.

Тема 12. Аналіз гендерних стереотипів на рівні соціуму – група – особистість, культура – група – особистість.

Тема 13. Гендерні схеми, їх походження.

Тема 14. Гендерні та етичні стереотипи в суспільстві. Крос-культурні гендерно-рольові ідеології.

Тема 15. Вплив різних стилів виховання на формування особистості. Різниця у стилі виховання дівчаток і хлопчиків. Вплив школи на формування гендерних стереотипів.

ПСИХОЛОГІЯ РОЗВИТКУ

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Психологія розвитку» є забезпечення майбутніх психологів теоретичними знаннями з основ психології розвитку, озброєння здобувачів вищої освіти знаннями психологічних закономірностей розвитку особистості та його аномалій на різних етапах онтогенезу, а також здійснення практичної підготовки здобувачів вищої освіти для роботи з людьми різних вікових категорій.

Міждисциплінарні зв'язки: викладання навчальної дисципліни «Психологія розвитку» ґрунтується на знаннях здобувачів вищої освіти із: «Загальної психології», «Історії психології», «Вікової психології», «Психодіагностики», «Психології особистості», «Конфліктології», «Психокорекції», «Анатомії ЦНС», «Фізіології ЦНС», «Психофізіології», «Психології праці», «Інженерної психології» та ін.

Мета ознайомити здобувачів вищої освіти з основними поняттями і категоріями психології розвитку; висвітлити факти і закономірності психічного розвитку функцій, психологічні особливості дітей раннього, дошкільного, молодшого шкільного, підліткового та юнацького віку, психологію людей зрілого та похилого віку; здійснення практичної підготовки майбутніх психологів для роботи з людьми різних вікових категорій.

Основні завдання навчальної дисципліни:

- сформувати уявлення про предмет і понятійний апарат психології розвитку;
- ознайомити здобувачів вищої освіти із основними поняттями, принципами, концепціями психології розвитку;
- виробити у здобувачів вищої освіти низку умінь і навичок застосування набутих знань у практичних сферах своєї діяльності, активізувати особистісний та творчий потенціал майбутнього фахівця.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти повинні знати:

а) на ознайомчо-орієнтованому рівні:

- основні напрями, школи і концепції сучасної психології розвитку;
- методи психології розвитку;

- психічні стани людини у різновікових періодах;
- психологічні проблеми навчання і виховання;
- ненормативний і ненормальний розвиток людини;
- емоційний розвиток у різні вікові періоди;
- розвиток психіки та центральної нервової системи людини;

б) на понятійно-аналітичному рівні:

- сутність і зміст психіки людини у різному віці;
- особливості прояву і протікання психічних процесів у різні вікові періоди;
- формування і прояв психічних властивостей людини;
- джерела людської активності й творчості;
- механізми розвитку психіки з народження до смерті;
- існування і прояв зовнішнього та внутрішнього психічного;
- психологічні аспекти мови та мовлення залежно від віку;
- зміст і значення кожної психологічної підструктури особистості в її житті й діяльності людини;
- сутність психічної норми і відхилення від неї;
- професійні вікові й статеві особливості емоційно-почуттєвої сфери людини;
- характеристику різних психічних станів у кожному віковому періоді;
- сутність соціалізації, психічної регуляції та психічного захисту особистості;
- психологічні аспекти діяльності, мови та мовлення.

в) на продуктивно-синтетичному рівні:

- механізми психічного відображення залежно від віку;
- механізми емоцій і почуттів, їх вираження у різновікових періодах;
- засоби розвитку психіки;
- сутність психічного, його трансформацію залежно від віку;
- зміст психічних властивостей людини;
- вияви психічних станів людини;
- функції та роль емоцій в поведінці й діяльності людини;
- вплив емоцій та почуттів на поведінку й діяльність людей;
- загальні та спеціальні здібності людини;
- структуру характеру, його вираження та акцентуації;
- потребнісно-мотиваційну сферу людини;
- свідомість і самосвідомість особистості;

- залежність психічних станів від психічних процесів і властивостей людини;
- механізми і засоби психічної регуляції особистості;
- психологічні аспекти процесу соціалізації особистості, її поведінки, психологічного захисту та формування саногенного потенціалу;
- ознаки психологічного здоров'я особистості.

вміти:

а) на предметно-практичному рівні:

- розрізняти різні психічні явища і факти;
- підбирати відповідні методики й тести для оцінки тих чи інших психічних явищ у житті людини, її властивостей і станів;
- оцінювати особливості психічних пізнавальних процесів, психічних властивостей та станів особистості;
- розробляти психічні заходи щодо розвитку в особистості психічних пізнавальних процесів, у тому числі пам'яті, мислення та уяви залежно від віку;
- оцінювати здібності людини та розробляти заходи щодо їх розвитку враховуючи вікові характеристики;
- оцінювати різні грані особистості;
- виявляти емоції та почуття людей різних вікових категорій;
- управляти своїми емоціями;
- знати всі засоби експресії, вираження емоцій у мові, характеристику й ознаки всіх емоцій та почуттів; вплив емоцій на зміну фізіологічних і психофізичних параметрів людини;
- виявляти емоційні властивості людини;
- виявляти види емоційної поведінки в спілкуванні з людьми різного віку;
- формувати волю та вольові якості особистості;
- виявляти здібності особистості та розробляти шляхи їх розвитку;
- виявляти мотивацію людини та знати вікову різницю;
- визначити конкретні психічні стани людини;
- розробляти та застосовувати механізми соціалізації, психічної регуляції і психічного захисту особистості;
- здійснювати психологічний аналіз діяльності;
- оцінювати ступінь психічного здоров'я й тип кризи особистості, розробляти заходи щодо покращення й подолання кризи;

➤ визначати засоби формування гармонії особистості, її психічної стійкості та високого саногенного потенціалу.

б) на предметно-розумовому рівні:

➤ аналізувати психічні явища і процеси, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між ними, виявляти їх тенденції, шляхи розвитку щодо людей різного віку; тенденції розвитку у конкретній ситуації та на первному віковому періоді;

➤ знаходити адекватні засоби впливу на людську психіку з метою зміни тих чи інших психічних явищ та утворень;

➤ виявляти чинники розвитку психіки та її аномалії;

➤ встановлювати зв'язки між формами поведінки (реакціями) людини і її емоціями; причинно-наслідкові зв'язки між цілями і мотивами особистості; причинно-наслідкові зв'язки між процесом соціалізації, ступенем розвитку особистості, її конкурентоспроможністю і фактами девіантної поведінки, депривації та порушеного психічного здоров'я та розвитку;

➤ розуміти емоції і почуття інших людей; вікові, професійні, статеві й патологічні особливості емоційно-почуттєвої сфери особистості; вольові процеси; особливості розвитку різних здібностей у залежності від умов; механізми регуляції психомоторних дій;

➤ аналізувати різні аспекти соціалізації, психічної регуляції і психічного захисту особистості; причини виникнення різних криз особистості в сучасному суспільстві та визначити засоби їх подолання; чинники, які впливають на розвиток особистості, формування її високого саногенного потенціалу, активності й здатності до самоуправління та саморегулювання;

➤ аналізувати й оцінювати ті чи інші види діяльності працівників освіти, вчених-психологів;

➤ аргументовано доводити свою думку, робити об'єктивні висновки;

➤ використовувати набуті знання у практичній трудовій діяльності, давати самооцінку та визначати свої життєві перспективи.

в) на знаково-практичному рівні:

➤ фіксувати психічні явища і факти за допомогою різних засобів;

➤ вміти визначати відповідно до віку психологічні проблеми та проблеми пов'язані із затримкою розвитку особистості.

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни:

Психологія розвитку як галузь психологічної науки.

Психологія розвитку у період раннього дитинства.

Психологія розвитку дошкільника.
Психологія розвитку молодшого школяра (зрілого дитинства).
Особливості психічного розвитку дітей з порушеннями інтелектуального розвитку.
Психологія розвитку підлітка.
Психологія розвитку у період ранньої і зрілої юності.
Методи дослідження відхилень в особистісному розвитку у підлітковому віці та у період ранньої та зрілої юності.
Викривлений психічний розвиток.
Психологія розвитку у період ранньої дорослості.
Особливості психології розвитку дорослого віку.
Особливості психології розвитку у старості.

ОСНОВИ ПСИХОСОМАТИКИ

Предмет вивчення навчальної дисципліни: обґрунтувати базові засади психосоматики, моделі виникнення психосоматичних розладів, а відтак професійно здійснювати діагностику психосоматичних захворювань та психологічних супровід психосоматичних хворих.

Міждисциплінарні зв'язки: «Загальна психологія», «Вікова психологія», «Соціальна психологія», «Психодіагностика», «Психологія особистості», «Психологія впливу», «Психогігієна», «Психологія ненасильницького спілкування та фасилітації» «Психологія посттравматичної реабілітації», «Екопсихологія», «Психіатрія», «Позитивна психотерапія», «Гештальт-терапія», «Когнітивно поведінкова терапія», «Основи психологічного консультування», «Практикум з психокорекції», «Практикум проведення тренінгів з різних аспектів».

Мета викладання навчальної дисципліни спрямована на ознайомлення здобувачів вищої освіти з базовими принципами та теоріями, поняттями психосоматики; розкриття змісту, причин, механізмів, проявів та наслідків психосоматичних захворювань; формувати у майбутніх психологів навичок діагностичної, профілактичної та психологічної допомоги психосоматичним хворим.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни є: створення передумови для опанування здобувачами вищої освіти знань, умінь та навичок у роботі з психосоматичними хворими, а саме розкрити зміст базових теоретичних засад психосоматики, а також багатоаспектність прояву психосоматичних захворювань

(причини та механізми їх виникнення), а відтак ознайомити здобувачів вищої освіти з психологічними методами діагностики та психотерапії психосоматичних хворих.

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни. Загальна характеристика психосоматики; моделі виникнення психосоматичних розладів; психосоматичні порушення харчової поведінки та захворювання шлунково-кишкового тракту; психосоматика органів дихання, серцево-судинної та опорно рухової системи; психосоматика ендокринної системи, захворювань шкіри та онкології; психосоматика гінекологічних захворювань та функціональних сексуальних порушень; психовегетативний синдром, психосоматичні аспекти депресії, інфекційних захворювань та головного болю; діагностика психосоматичних захворювань; психологічний супровід психосоматичних хворих.

Перелік вибірових навчальних дисциплін для вивчення здобувачами вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр» 2018 року набору у 8-му семестрі 2022-2023 н.р.:

ЗК	ФК	Назва навчальної дисципліни
3, 10	5, 6, 7, 12	Психологія посттравматичної реабілітації
5, 10	10, 15	Психологія впливу
2, 7, 9	2, 4, 12, 13	Практикум з психокорекції
3, 5, 6, 7, 12	2, 3, 5, 9	Практикум з психології управління
3, 5, 7, 10	3, 4, 12	Психологія професійної деформації
3, 5, 10	3, 13	Психологія стресу
1, 9, 10	3,15	Психологія розвитку
3, 5, 10, 11, 12	3, 5, 6, 15	Психологія сім'ї

Примітка: із запропонованого переліку вибрати 4 навчальні дисципліни

ПСИХОЛОГІЯ ПОСТТРАВМАТИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Психологія посттравматичної реабілітації» є проблема психологічної травми, її видів, особливості виникнення посттравматичного стресового розладу (далі ПТСР) та його діагностичних критеріїв та особливості психодіагностики, психоконсультації, психокорекції та психотерапії осіб з ПТСР.

Міждисциплінарні зв'язки: «Загальна психологія» (розділи «Психічні стани особистості»), «Психологія стресу», «Психологія діяльності в кризових ситуаціях», «Основи психокорекції», «Практикум з психокорекції», «Основи психологічного консультування», «Психодіагностика», «Психологія посттравматичної реабілітації».

Метою навчальної дисципліни «Психологія посттравматичної реабілітації» є засвоєння теоретичних та практичних знань здобувачами вищої освіти з проблем психотравми, особливостей виникнення посттравматичного стресового розладу та формування навичок надання психодіагностичної, психоконсультативної, психокорекційної та психотерапевтичної допомоги особам із посттравматичним стресовим розладом.

Основними завданнями навчальної дисципліни «Психологія посттравматичної реабілітації» є вивчення поняття «стрес» та «травматичний стрес», «психологічна травма та її види», розуміння діагностичних критеріїв посттравматичного стресового розладу, вивчення особливостей протікання та видів посттравматичного стресового розладу, формування практичних навичок психодіагностичної, психоконсультативної, психокорекційної та психотерапевтичної допомоги особам із посттравматичним стресовим розладом.

Інформаційний обсяг дисципліни. Поняття психотравми, її видів та причин її виникнення. Стрес, травматичний стрес та посттравматичний стресовий розлад. Нейрофізіологія травматичного стресу та посттравматичного стресового розладу. Методи психодіагностики посттравматичного стресового розладу. Методи психотерапії посттравматичного стресового розладу. Техніки психокорекції у роботі з особами з ПТСР.

ПСИХОЛОГІЯ ВПЛИВУ

Предметом вивчення навчальної дисципліни є: основні механізми, моделі, чинники, закономірності та способи психологічного впливу, а також особливості протидії деструктивному впливу та маніпуляції.

Міждисциплінарні зв'язки: «Загальна психологія», «Соціальна психологія», «Вікова психологія», «Психологія особистості».

Метою викладання навчальної дисципліни «Психологія впливу» є формування у майбутніх психологів базових засад загального наукового розуміння психологічних закономірностей впливу, поглибленого розуміння механізмів взаємовпливів у взаємодії з іншими людьми, а також способах протистояння впливам, формування навичок і умінь для практичної роботи у галузі психології. Розвиток професійної мобільності, творчого розв'язання професійних завдань, компетентностей, необхідних для діяльності психолога-практика, як у індивідуальній діяльності, так і в груповій взаємодії.

Основними *завданнями* вивчення дисципліни «Психологія впливу» є: створення передумови для опанування здобувачами вищої освіти знань, умінь та навичок практичного використання методів та прийомів психологічного впливу, діагностування та протидії маніпулятивному впливу у професійній діяльності психолога.

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни. Загальна характеристика психологічного впливу. Навіювання та зараження як засоби психологічного впливу. Стимулювання до наслідування, як засіб психологічного впливу. Чутки, як засіб психологічного впливу. Самовисунення та формування прихильності як засоби психологічного впливу. Конструктивний психологічний вплив та технології застосування. Зміст та методи конструктивного психологічного впливу. Психологічна характеристика міжособистісного впливу. Сугестивні технології маніпулятивного впливу Маніпуляція та захист від неї. Сучасні технології нейролінгвістичного програмування. Особливості здійснення сугестивного впливу в Інтернеті. Соціальний вплив групи на індивіда.

Психологічна характеристика впливу стихійних груп на людину. Примус та напад як засоби психологічного впливу. Етнопсихологічні та вікові особливості як об'єкт впливу на поведінку масових рухів.

ПРАКТИКУМ З ПСИХОКОРЕКЦІЇ

Предметом вивчення навчальної дисципліни є принципи та методи надання психологічної допомоги клієнтам різного типу, а також формування професійної ідентичності та дослідження ролі практичного психолога у стосунках з клієнтами.

Міждисциплінарні зв'язки: «Психологія особистості» (К. Роджерс і перспектива центрування на людині; повноцінно функціонуюча особистість; герменевтика; З. Фройд та психоаналіз), «Основи психокорекції» (методи гештальт-психокорекції; принципи психокорекції), «Загальна психологія»

(формування особистості; особливості формування характеру; психічні процеси, стани та властивості), «Психодіагностика» (психодіагностичні методики; практичні діагностичні задачі), «Історія психології» (етапи формування психології як науки; історія розвитку вітчизняної психології).

Метою викладання навчальної дисципліни «Практикум з психокорекції» є надання майбутнім практичним психологам необхідних теоретичних знань про особливості різних підходів, шкіл та методів психологічної корекції, власний практичний досвід й уміння використовувати методи оперативної діагностики і психологічної корекції в залежності від ситуації, клієнта, проблеми та власних ресурсів.

Основними **завданнями** навчальної дисципліни «Практикум з психокорекції» є: навчитися активно взаємодіяти та впливати на психіку особистості, враховуючи її потенційні, вікові та індивідуальні психологічні особливості; ознайомити майбутніх спеціалістів з основними підходами до індивідуальної та групової психокорекційної роботи; озброїти здобувачів вищої освіти (ЗВО) знаннями та вміннями застосовувати загальні та спеціальні техніки психологічної корекції; сформувати готовність ЗВО до психокорекційної роботи як однієї з найбільш важливих галузей роботи психолога; допомогти ЗВО набути компетентність у роботі з різними запитами клієнтів.

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни: базові навички психокорекції; складні навички психокорекції; структурні складові психокорекційного процесу; сугестивні методи психокорекційного впливу; глибинно-психологічні техніки психокорекційного впливу; гуманістична парадигма на прикладі клієнт-центрованого підходу К. Роджерса; феноменологічна школа в психологічній практиці на прикладі гештальт-підходу; техніки когнітивно-біхевіоральної психокорекції; проєктивний малюнок у психокорекції; проєктивні (асоціативні) карти в психокорекції; Казкотерапія; формування навичок психологічної допомоги клієнтам, що переживають гостре горе; застосування психокорекційних технік у роботі з депресивними клієнтами; використання прийомів кризової терапії під час надання допомоги суїцидентам; вироблення навичок психологічної допомоги клієнтам з реакціями страху та фобіями; вироблення навичок психологічної допомоги uzалежненим клієнтам; застосування психокорекційних технік у роботі з психосоматичними клієнтами; формування навичок психологічної допомоги клієнтам, що пережили насилля; прийоми формування та розвитку навичок соціально-психологічної компетентності; формування навичок самопрезентації та публічних виступів;

вироблення стратегій ефективної поведінки в конфліктних ситуаціях; вироблення навичок нейтралізації маніпулятивних впливів; корекція ілюзорних уявлень взаємодії зі світом; психокорекція труднощів, що виникають на етапі укладання шлюбу; психокорекція труднощів, що виникають на етапі появи першої та наступних дітей; психокорекція труднощів, що виникають на етапі зрілої сім'ї; психокорекція труднощів, що виникають на етапі порожнього гнізда; психокорекція труднощів, що виникають на етапі втрати одного з членів сім'ї; психокорекція труднощів, що пов'язані з розлученням. Психокорекція неповних сімей; техніки проведення бесіди з батьками та оточенням дітей, які повинні проходити психокорекцію; розпізнавання та особливості роботи з різними моделями батьківсько-дитячих стосунків; типові проблеми звернення батьків до психолога щодо їх дитини; інші проблеми роботи психолога з дітьми; технологія складання психокорекційних програм та оцінка їх ефективності; складання програм по роботі із розвитку та психокорекції психічних процесів; складання програм по роботі із особистісними проблемами; складання програм по роботі із труднощами у міжособистісній взаємодії; складання програм по гармонізації сімейних та подружніх стосунків; складання програм по роботі з дітьми та підлітками.

ПРАКТИКУМ З ПСИХОЛОГІЇ УПРАВЛІННЯ

Предметом вивчення навчальної дисципліни є психологічні особливості управлінської діяльності.

Міждисциплінарні зв'язки: «Загальна психологія» (розділ «Загальні питання психології», «Психічні процеси і властивості особистості», «Індивідуально-типологічні властивості особистості», теми «Визначення предмету психології», «Принципи побудови психологічних досліджень», «Методи дослідження», «Особистість, її структура і спрямованість», «Психологія міжособистісних стосунків», «Відчуття і сенсорна організація особистості», «Сприймання», «Увага», «Пам'ять», «Мислення», «Уява», «Емоційні властивості особистості», «Вольові якості особистості», «Темперамент», «Характер», «Здібності»); «Психологія праці», «Психологія конфліктів», «Математичні методи у психології» (розділи «Теоретичні розподіли, що використовуються у статистичних висновках», «Статистичний висновок», «Кореляційні залежності», теми «Нормальний розподіл», «Перевірка гіпотези про нормальність розподілу», «Побудова статистичного критерію», «Коефіцієнти кореляції та оцінка їх

статистичної значимості»); «Соціальна психологія», «Експериментальна психологія» та «Диференційна психологія».

Метою викладання навчальної дисципліни «Практикум з психології управління» є:

- ознайомити здобувачів вищої освіти з технологією психологічного дослідження й консультування керівників та підлеглих організацій;
- сформуванню у здобувачів вищої освіти вміння та навички практичного використання сучасних методів в управлінській діяльності;

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни «Практикум з психології управління» є:

- ознайомлення з особливостями практичної роботи психолога управління;
- вміння виявляти психологічні особливості людини при проведенні психодіагностичних методів;
- вміння складати психологічний і поведінковий портрет особистості;
- набуття практичних навичок роботи за допомогою активних методів навчання, тренінгів тощо.

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни: Психологія управління як галузь знань, Сфера практичної діяльності. Дослідження особистісних якостей керівника та стилів його управління. Готовність керівника до управління. Прогнозування і діяльності керівника. Психологічні особливості професійно-управлінського самовизначення керівника. Підвищення комунікативних навичок керівника. Психологічні аспекти управлінського консультування. Формування конкурентноздатної команди. Психологічні аспекти підбору персоналу. Психологічні аспекти адаптації персоналу. Мотивація і стимулювання персоналу в організації. Формування сприятливого соціально-психологічного клімату в організації. Профілактика та подолання комунікативних бар'єрів в організації. Запобігання та розв'язання організаційних конфліктів. Профілактика та подолання синдрому «професійного вигорання» в організаціях. Організаційна культура.

ПСИХОЛОГІЯ ПРОФЕСІЙНИХ ДЕФОРМАЦІЙ

Предметом вивчення навчальної дисципліни: обґрунтувати базові засади психології професійної діяльності, психологічні характеристики особистості як суб'єкта професійної діяльності, стадії професійного становлення особистості,

закономірності та механізми виникнення професійних деформацій, а також їх види і специфіку проявів, прийоми виявлення та попередження.

Міждисциплінарні зв'язки: «Загальна психологія», «Вікова психологія», «Соціальна психологія», «Психодіагностика», «Психологія особистості», «Психологія впливу», «Психогігієна», «Психологія ненасильницького спілкування та фасилітації», «Еко-психологія», «Психіатрія», «Позитивна психотерапія», «Гештальт-терапія», «Когнітивно поведінкова терапія», «Основи психологічного консультування», «Практикум з психокорекції», «Практикум проведення тренінгів з різних аспектів», «Психосоматика», «Психологія розвитку, зміни і кар'єри особистості», «Вступ до спеціальності».

Мета викладання навчальної дисципліни спрямована на ознайомлення здобувачів вищої освіти з базовими принципами та теоріями, поняттями професійної деформації; розкриття змісту, причин, механізмів, проявів та наслідків професійних деформацій; формувати у майбутніх психологів компетентності щодо діагностичної, профілактичної та психологічної допомоги при професійних деформаціях.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни є: інтеграція та систематизація знань про професійне самовизначення та самоздійснення особистості впродовж її життя; опанування знань про психологію суб'єкта фахової діяльності та успішну побудову ним професійної кар'єри; створення передумови для опанування здобувачами вищої освіти знань, навичок організації і здійснення психологічної профілактики в різних сферах діяльності психолога, а відтак й умінь у роботі з професійними деформаціями особистості

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни. Психологія професійної діяльності як наукова галузь; психологічні характеристики особистості як суб'єкта професійної діяльності; стадії професійного становлення людини, їх психологічний супровід; психологічні особливості професійного самовизначення молоді; психологія професійного самоздійснення молоді на сучасному ринку праці; професійне самовизначення незайнятого населення; кризи професійного розвитку особистості; професійні деструкції та деформації; професійне вигорання особистості.

ПСИХОЛОГІЯ СТРЕСУ

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Психологія стресу» є наукові уявлення про стрес, його причини і наслідки, динаміку протікання, оцінку його рівня, головні напрями нейтралізації та управління ним, особливості професійного та травматичного стресу.

Міждисциплінарні зв'язки: викладання навчальної дисципліни «Психологія стресу» ґрунтується на знаннях здобувачів вищої освіти із: «Загальної психології», «Історії психології», «Вікової психології», «Психодіагностики», «Психології особистості», «Конфліктології», «Психокорекції», «Анатомії ЦНС», «Фізіології ЦНС», «Психофізіології», «Психології праці», «Інженерної психології» та ін.

Мета викладання навчальної дисципліни: формування й поглиблення знань про історію становлення даної дисципліни, висвітлення її основних проблем і сучасних тенденцій, також підготовка здобувачів вищої освіти до практичної експертної та корекційної роботи; визначення різних підходів до поняття стресу, причини виникнення, його форми, динаміка, оцінка; продукування знань, умінь і практичних навичок щодо ефективних способів запобігання негативним наслідкам стресу, нейтралізації та управління стресом різними способами.

Основні завдання навчальної дисципліни:

- сформуванню уявлення про предмет і понятійний апарат психології стресу;
- ознайомити здобувачів вищої освіти із концепціями вивчення психологічного стресу, причинами виникнення й формами прояву стресових і посттравматичних стресових станів, впливами стресу на успішність діяльності й здоров'я;
- визначити психологічні методи діагностики й корекції стресу та травматичного стресу в сучасних умовах.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти повинні знати:

а) на ознайомчо-орієнтованому рівні:

- сутність стресу, його основні трактування;
- фактори, що впливають на динаміку розвитку стресорних процесів;
- причини виникнення стресу;
- динаміку протікання стресових станів;
- особливості професійних стресів;
- методи оптимізації та управління стресом;

б) на понятійно-аналітичному рівні:

- динаміку нейрогуморально-гормональних процесів;
- особливості прояву і протікання психологічного стресу особистості;
- наявність ресурсів для подолання стресу;

- механізми дії подолання стресу;
- стійкість до стресу як особистісна якість людини;
- вплив особистісних якостей на подолання психічного стресу;
- діяльність людини щодо управління технікою подолання стресу;
- проблеми управління функціональним станом особистості;
- характеристику різних психічних станів людини;
- сутність зв'язку стресу та адаптації;
- психологічні аспекти стратегій подолання стресу;
- загальні та специфічні стратегії подолання стресу;
- прийоми індивідуальної та групової профілактики стресу;

в) на продуктивно-синтетичному рівні:

- механізм дії подолання стресу;
- основи медитації;
- зміст когнітивного реструктурування;
- сутність біологічного зворотнього зв'язку;
- прийоми індивідуальної профілактики стресу;
- ознаки психологічного здоров'я особистості;
- сутність раціонального харчування у запобіганні і подоланні стресу;
- значення фізичних вправ у запобіганні і подоланні стресу;
- значення активного відпочинку у запобіганні і подоланні стресу.

вміти:

а) на предметно-практичному рівні:

- прийоми індивідуальної та групової оцінки стану психологічного стресу;
- використовувати механізми психічного відображення, перероблення енергії та інформації, регулятивні, спонукальні, проектування, об'єктиваційно-розоб'єктиваційні у своїй практичній діяльності;
- підбирати відповідні методики й тести для оцінки важкості психологічного стресу;
- оцінювати особливості психічних станів особистості;
- розробляти психічні заходи щодо розвитку в особистості вмінь та навичок подолання стресу;
- оцінювати можливості людини щодо подолання стресу та розробляти заходи щодо їх розвитку;
- виявляти стресові емоції та почуття людей різних вікових категорій;
- управляти своїми емоціями;

- знати засоби експресії, вираження стресу у мові; характеристику й ознаки емоцій та почуттів;
- виявляти вплив стресу на зміну фізіологічних і психофізичних параметрів людини;
- виявляти види стресів в діяльності людини;
- формувати психічну стійкість особистості;
- виявляти вплив особистісних характеристик на розвиток психологічного стресу;
- виявляти вплив особистісних характеристик на подолання стресу;
- визначати конкретні психічні стани людини;
- розробляти та застосовувати механізми індивідуальної та колективної профілактики стресу;
- оцінювати ступінь психічної стійкості особистості, розробляти заходи щодо покращення психічного здоров'я особистості;
- оволодіти різними способами саморегуляції і техніками подолання стресу.

б) на предметно-розумовому рівні:

- аналізувати та встановлювати причинно-наслідкові зв'язки появи стресу, виявляти їх тенденції розвитку; різні аспекти соціалізації, психічної регуляції і психічного захисту особистості;
- виявляти психічні чинники впливу на психіку, що провокують появу стресу;
- аналізувати тенденції розвитку стресу у конкретній ситуації; а також чинники, які провокують психологічний стрес особистості; які сприяють формуванню високої психічної стійкості особистості;
- розуміти емоції і почуття інших людей; взаємозв'язок особистісних характеристик та особливостей людини з характеристиками протікання стресу;
- встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між особистісними властивостями людини та розвитком психологічного стресу, а також між формами поведінки (реакціями) людини і її емоційними станами;
- використовувати прийоми психічної саморегуляції;
- формувати навички саморегулювання шляхом опанування медитацією, аутогенним тренуванням;
- знаходити адекватні засоби профілактики і корекції станів психологічного стресу.

в) на знаково-практичному рівні:

➤ «читати» психодіагностичні методи, методика і тести, що використовуються при оцінці рівня стресу;

➤ фіксувати психічні явища і факти за допомогою різних засобів.

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни:

Тема 1. Стрес в історичному вимірі

Тема 2. Особливості адаптаційного синдрому

Тема 3. Причини виникнення стресу

Тема 4. Оцінка рівня стресу

Тема 5. Динаміка протікання стресу

Тема 6. Професійний стрес. Особливості травматичного стресу

Тема 7. Зменшення фізичного ефекту стресу

Тема 8. Зміна ставлення до проблеми

Тема 9. Активна взаємодія зі стресором та комплексні способи управління стресом.

ПСИХОЛОГІЯ РОЗВИТКУ

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Психологія розвитку» є забезпечення майбутніх психологів теоретичними знаннями з основ психології розвитку, озброєння здобувачів вищої освіти знаннями психологічних закономірностей розвитку особистості та його аномалій на різних етапах онтогенезу, а також здійснення практичної підготовки здобувачів вищої освіти для роботи з людьми різних вікових категорій.

Міждисциплінарні зв'язки: викладання навчальної дисципліни «Психологія розвитку» ґрунтується на знаннях здобувачів вищої освіти із: «Загальної психології», «Історії психології», «Вікової психології», «Психодіагностики», «Психології особистості», «Конфліктології», «Психокорекції», «Анатомії ЦНС», «Фізіології ЦНС», «Психофізіології», «Психології праці», «Інженерної психології» та ін.

Мета ознайомити здобувачів вищої освіти з основними поняттями і категоріями психології розвитку; висвітлити факти і закономірності психічного розвитку функцій, психологічні особливості дітей раннього, дошкільного, молодшого шкільного, підліткового та юнацького віку, психологію людей зрілого та похилого віку; здійснення практичної підготовки майбутніх психологів для роботи з людьми різних вікових категорій.

Основні завдання навчальної дисципліни:

- сформувати уявлення про предмет і понятійний апарат психології розвитку;
- ознайомити здобувачів вищої освіти із основними поняттями, принципами, концепціями психології розвитку;
- виробити у здобувачів вищої освіти низку умінь і навичок застосування набутих знань у практичних сферах своєї діяльності, активізувати особистісний та творчий потенціал майбутнього фахівця.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти повинні знати:

а) на ознайомчо-орієнтованому рівні:

- основні напрями, школи і концепції сучасної психології розвитку;
- методи психології розвитку;
- психічні стани людини у різновікових періодах;
- психологічні проблеми навчання і виховання;
- ненормативний і ненормальний розвиток людини;
- емоційний розвиток у різні вікові періоди;
- розвиток психіки та центральної нервової системи людини;

б) на понятійно-аналітичному рівні:

- сутність і зміст психіки людини у різному віці;
- особливості прояву і протікання психічних процесів у різні вікові періоди;
- формування і прояв психічних властивостей людини;
- джерела людської активності й творчості;
- механізми розвитку психіки з народження до смерті;
- існування і прояв зовнішнього та внутрішнього психічного;
- психологічні аспекти мови та мовлення залежно від віку;
- зміст і значення кожної психологічної підструктури особистості в її житті й діяльності людини;
- сутність психічної норми і відхилення від неї;
- професійні вікові й статеві особливості емоційно-почуттєвої сфери людини;
- характеристику різних психічних станів у кожному віковому періоді;
- сутність соціалізації, психічної регуляції та психічного захисту особистості;
- психологічні аспекти діяльності, мови та мовлення.

в) на продуктивно-синтетичному рівні:

- механізми психічного відображення залежно від віку;
- механізми емоцій і почуттів, їх вираження у різновікових періодах;
- засоби розвитку психіки;
- сутність психічного, його трансформацію залежно від віку;
- зміст психічних властивостей людини;
- вияви психічних станів людини;
- функції та роль емоцій в поведінці й діяльності людини;
- вплив емоцій та почуттів на поведінку й діяльність людей;
- загальні та спеціальні здібності людини;
- структуру характеру, його вираження та акцентуації;
- потребнісно-мотиваційну сферу людини;
- свідомість і самосвідомість особистості;
- залежність психічних станів від психічних процесів і властивостей людини;
- механізми і засоби психічної регуляції особистості;
- психологічні аспекти процесу соціалізації особистості, її поведінки, психологічного захисту та формування саногенного потенціалу;
- ознаки психологічного здоров'я особистості.

вміти:

а) на предметно-практичному рівні:

- розрізняти різні психічні явища і факти;
- підбирати відповідні методики й тести для оцінки тих чи інших психічних явищ у житті людини, її властивостей і станів;
- оцінювати особливості психічних пізнавальних процесів, психічних властивостей та станів особистості;
- розробляти психічні заходи щодо розвитку в особистості психічних пізнавальних процесів, у тому числі пам'яті, мислення та уяви залежно від віку;
- оцінювати здібності людини та розробляти заходи щодо їх розвитку враховуючи вікові характеристики;
- оцінювати різні грані особистості;
- виявляти емоції та почуття людей різних вікових категорій;
- управляти своїми емоціями;
- знати всі засоби експресії, вираження емоцій у мові, характеристику й ознаки всіх емоцій та почуттів; вплив емоцій на зміну фізіологічних і психофізичних параметрів людини;
- виявляти емоційні властивості людини;

- виявляти види емоційної поведінки в спілкуванні з людьми різного віку;
- формувати волю та вольові якості особистості;
- виявляти здібності особистості та розробляти шляхи їх розвитку;
- виявляти мотивацію людини та знати вікову різницю;
- визначити конкретні психічні стани людини;
- розробляти та застосовувати механізми соціалізації, психічної регуляції і психічного захисту особистості;
- здійснювати психологічний аналіз діяльності;
- оцінювати ступінь психічного здоров'я й тип кризи особистості, розробляти заходи щодо покращення й подолання кризи;
- визначати засоби формування гармонії особистості, її психічної стійкості та високого саногенного потенціалу.

б) на предметно-розумовому рівні:

- аналізувати психічні явища і процеси, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між ними, виявляти їх тенденції, шляхи розвитку щодо людей різного віку; тенденції розвитку у конкретній ситуації та на первному віковому періоді;
- знаходити адекватні засоби впливу на людську психіку з метою зміни тих чи інших психічних явищ та утворень;
- виявляти чинники розвитку психіки та її аномалії;
- встановлювати зв'язки між формами поведінки (реакціями) людини і її емоціями; причинно-наслідкові зв'язки між цілями і мотивами особистості; причинно-наслідкові зв'язки між процесом соціалізації, ступенем розвитку особистості, її конкурентоспроможністю і фактами девіантної поведінки, депривації та порушеного психічного здоров'я та розвитку;
- розуміти емоції і почуття інших людей; вікові, професійні, статеві й патологічні особливості емоційно-почуттєвої сфери особистості; вольові процеси; особливості розвитку різних здібностей у залежності від умов; механізми регуляції психомоторних дій;
- аналізувати різні аспекти соціалізації, психічної регуляції і психічного захисту особистості; причини виникнення різних криз особистості в сучасному суспільстві та визначити засоби їх подолання; чинники, які впливають на розвиток особистості, формування її високого саногенного потенціалу, активності й здатності до самоуправління та саморегулювання;

- аналізувати й оцінювати ті чи інші види діяльності працівників освіти, вчених-психологів;
- аргументовано доводити свою думку, робити об'єктивні висновки;
- використовувати набуті знання у практичній трудовій діяльності, давати самооцінку та визначати свої життєві перспективи.

в) на знаково-практичному рівні:

- фіксувати психічні явища і факти за допомогою різних засобів;
- вміти визначати відповідно до віку психологічні проблеми та проблеми пов'язані із затримкою розвитку особистості.

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни:

Психологія розвитку як галузь психологічної науки.

Психологія розвитку у період раннього дитинства.

Психологія розвитку дошкільника.

Психологія розвитку молодшого школяра (зрілого дитинства).

Особливості психічного розвитку дітей з порушеннями інтелектуального розвитку.

Психологія розвитку підлітка.

Психологія розвитку у період ранньої і зрілої юності.

Методи дослідження відхилень в особистісному розвитку у підлітковому віці та у період ранньої та зрілої юності.

Викривлений психічний розвиток.

Психологія розвитку у період ранньої дорослості.

Особливості психології розвитку дорослого віку.

Особливості психології розвитку у старості.

ПСИХОЛОГІЯ СІМ'Ї

Предметом вивчення навчальної дисципліни є вивчення психологічних та соціально-психологічних процесів і явищ, які відбуваються у сім'ї як соціальному інституті суспільства.

Міждисциплінарні зв'язки: навчальна дисципліна «Психологія сім'ї» має міждисциплінарні зв'язки із такими навчальними дисциплінами як «Практикум із сімейного консультування», «Психологія розвитку», «Гендерна психологія», «Психологія особистості».

Метою навчальної дисципліни «Психологія сім'ї» є теоретичне вивчення системи знань про соціально-психологічні процеси і явища у сім'ї як соціальному інституті суспільства та відпрацювання у здобувачів вищої освіти

вмінь та навиків щодо застосування психологічних знань про сім'ю у професійній діяльності практичного психолога.

Основними **завданнями** навчальної дисципліни «Психологія сім'ї» є ознайомлення та формування вмінь та навиків у здобувачів вищої освіти базових уявлень про чинники формування та функціонування психологічної допомоги особистості; уміння продемонструвати знання з основ роботи з дітьми, батьками та сім'єю в цілому; аналіз та висвітлення тенденцій розвитку сучасної сім'ї, просвітницької, профілактичної роботи, корекційної педагогіки, інклюзивної освіти; здатність практично застосовувати отримані знання через психологічне консультування, психологічну корекцію, сімейну психотерапію.

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни: Сім'я одиниця психологічного аналізу. Сім'я та шлюб (основні поняття). Джерела та тенденції розвитку сім'ї в сучасному світі. Функціонально-рольова структура сімейних відносин. Життєвий цикл сім'ї. Любов як основа подружніх стосунків. Дошлюбний період. Вибір шлюбного партнера. Проблеми молодої сім'ї. Адаптація і сумісність подружжя в сім'ї. Шлюбно-сімейні стосунки і проблеми. Соціально-демографічні проблеми сім'ї. Проблема розлучень та повторних шлюбів. Сімейна соціалізація та сімейне виховання. Психологічна допомога сім'ї: психокорекція, сімейне консультування та психотерапія.